

G E H E I M

DE ANTI-ATOOMBOM-ACTIE VAN DE NEDERLANDSE VREDESRAAD.

S a m e n v a t t i n g

Daartoe geïnstrueerd door de Wereldvredesraad ("Appèl van Berlijn" d.d. 1 april 1957) en gestimuleerd door het ook in Nederland in brede kring levende verzet tegen de proefnemingen met atoomwapens, heeft de Nederlandse Vredesraad sinds begin mei van dit jaar haar activiteit nagenoeg geheel geconcentreerd op de strijd tegen deze wapens "waar ook ter wereld".

Vrijwel tegelijkertijd heeft zich een door het anti-atoombom-actie (AAA)-comité te Haarlem ontplooiende campagne van gelijke strekking verder ontwikkeld. Dit feit en de daarmee gepaard gaande oprichting van plaatselijke "zustercomité's" heeft in communistische kringen in het algemeen en bij de NVR-leiding in het bijzonder de overtuiging doen postvatten, dat men er op zal dienen toe te zien "het initiatief" in deze niet te verliezen.

Dit doel wil men bereiken door te pogen invloed te verkrijgen binnen de bestaande AAA-comité's dan wel door de oprichting van nieuwe comité's van deze aard, welke men van begin af aan onder "eigen" controle kan houden.

augustus 1957.

DE ANTI-ATOOMBOM-ACTIE VAN DE NEDERLANDSE VREDESRAAD.

Inleiding.

De zitting van het Bureau van de communistische Wereldvredesraad, welke van 30 maart tot en met 1 april 1957 in Oost-Berlijn plaats vond, deed de in februari en maart nog op volle toeren draaiende actie tegen generaal SPEIDEL en de Duitse herbewapening plaats maken voor een grootscheeps offensief tegen de proefnemingen der grote mogendheden met atoom- en waterstofwapens.

In de oproep, waarmede de genoemde zitting eindigde - in de communistische pers sindsdien aangediend onder de naam "Appel van Berlijn" - werd de onmiddellijke stopzetting van de gewraakte proefnemingen door de Verenigde Staten en de Sowjet-Unie verlangd.

De vredesstrijders werden verder opgeroepen alle initiatieven te steunen, die tot gevolggeving aan dit verlangen zouden kunnen bijdragen. Deze houding van de WVR-leiding hield stellig mede verband met het verzet, dat op het onderhavige terrein ook buiten communistische kring onder politici en geleerden in verschillende landen bleek te bestaan.

Van WVR-zijde werd in het bijzonder het beproefde systeem der handtekeningenactie aanbevolen.

Ten overvloede werd de "oproep van Berlijn" begin mei te Parijs - de woonstede van de WVR-voorzitter JOLIOT CURIE - herhaald, waarbij met instemming werd gewaagd van de houding, welke vele geleerden intussen terzake spontaan hadden aangenomen. Mogelijk moet deze herhaling o.m. worden gezien als waarschuwing aan het adres der communistische vredesstrijders om het initiatief in deze te behouden of althans "in de voorhoede" te blijven.

De NVR geeft gehoor.

De Nederlandse Vredesraad richtte zich nauwlettend naar de koers, welke de WVR had aangegeven.

Onder een petitie aan de Nederlandse regering, waarin stopzetting van atoomproeven "waar ook ter wereld" werd verlangd, zijn - met medewerking van "Vrede" - sinds begin mei alom hier te lande handtekeningen verzameld.

Evenals de WVR-leiding hoopt de Nederlandse Vredesraad - en de communisten daarin niet in de laatste plaats - op deze basis een "brede" actie te kunnen ontketenen, d.w.z. een actie, welke in grote mate wordt ondersteund door personen buiten de communistische invloedssfeer. Tevens hoopte men de bij herhaling nagestreefde eenheid van actie met anders-georiënteerde vredesgroeperingen in ons land langs deze weg te kunnen verwezenlijken. Zo betoogde het algemeen bestuurslid van de NVR (tevens lid van het dagelijks bestuur der CPN) Nico LUIRINK, dat op basis van de "a-a"-actie eenheid van optreden met alle vredesbewegingen mogelijk zou zijn. Daarmede getuigde hij van een groter optimisme dan op grond van de ervaring op dit punt verwacht zou mogen worden.

Dat een dergelijke verklaring van de zijde van een hooggeplaatste partijfunctionaris overigens niet overbodig was, is wel gebleken uit het feit, dat partijactivisten op lokaal niveau meermalen blijk gaven van zekere remmingen, zodra van hen verlangd werd met de petitie van de NVR aan het werk te gaan onder "andersdenkenden". Vaak beperkten zij zich er namelijk toe handtekeningen te verzamelen in de vertrouwde kring hunner geestverwanten. Enkele malen moesten dergelijke activisten dan ook door het partijkader tot de orde worden geroepen.

De AAA-comité's.

Nog voordat de NVR-actie tegen de atoomproeven tot ontplooiing was gekomen - en volkomen buiten medeweten der NVR-leiding - had zich in Haarlem in maart 1957 een niet communistisch georiënteerd comité gevormd onder voorzitterschap van de ULO-leraar G.A. de BOCK, dat op neutrale basis de strijd tegen de proefnemingen met kernwapens wilde aanbinden. Eerst na een persconferentie op 29 april trad dit comité in de openbaarheid.

Het comité baseert zich op de rede, welke Albert SCHWEITZER

G E H E I M

kort tevoren over het vraagstuk der kernproeven hield en heeft -
blijkens een zijner publicaties - voorlopig slechts één doel:
"het beëindigen van alle proefexplosies, het verbieden van ver-
dere productie van kernwapens en het vernietigen van alle reeds
vervaardigde".

Hoewel het comité vooraanstaande partijpolitici - evenals
geestelijken en beroepsmilitairen - van deelneming aan zijn
actie uitsluit, kan een ieder zich ongeacht zijn politieke of
godsdienstige overtuiging door middel van een daartoe bestemde
aanmeldingskaart als medewerker opgeven bij het comité, postbus
603 te Haarlem.

Zustercomité's van de Haarlemse organisatie werden intussen
o.m. gevormd in Velsen (medio mei) en de Zaanstreek (eind mei).
In verschillende andere plaatsen zijn thans soortgelijke comité's
in oprichting, waarvan sommige onder invloed staan van het AAA-
comité te Haarlem.

Reeds spoedig na het bekend worden van het Haarlemse initia-
tief kwam de oprichting van dit comité in de leiding van de Neder-
landse Vredesraad aan de orde. Speciaal de communisten in de Raad
getuigden van hun beduchtheid, dat deze actie de pas ontworpen
NVR-activiteiten van gelijke strekking zou gaan overstemmen,
waardoor de NVR het risico zou lopen het initiatief te verliezen,
waartegen van de zijde van de Wereldvredeeraad - zoals gezegd -
juist was gewaarschuwd.

De plaatselijke vredescomité's werden dan ook geïnstrueerd
de Haarlemse actie te ondersteunen, met de bedoeling vervolgens
te komen tot de oprichting van plaatselijke AAA-comité's onder
NVR-controle c.q. in de bestaande AAA-comité's invloed te ver-
krijgen teneinde langs deze weg het eigenlijk reeds verloren ini-
tiatief te herwinnen. Zou men hierin niet slagen - zo was men alge-
meen van gevoelen - dan zou de NVR opnieuw hebben gefaald het con-
tact met de massa te herstellen.

Met de zelfde bedoeling richtten de partijleiding, de vak-
bondsleiding der EVC en de besturen van nevenorganisaties als de
NVB zich sinds medio mei tot de leden met de opwekking steun te
verlenen aan het Haarlemse comité. Overigens wordt er van commu-

nistische zijde voor gewaarschuwd niet namens de betreffende organisaties contact met het Haarlemse comité op te nemen, doch individueel zulks om mislukking van de geschetste opzet te voorkomen.

Ter illustratie van dit streven moge tenslotte nog het AAA-comité worden genoemd, dat begin juni door een zevental personen, werkzaam in de Rotterdamse haven werd opgericht. Hoewel in dit comité hoofdzakelijk NVV-ers en ongeorganiseerden zitting hebben, staat het geheel onder invloed van de bij de EVC aangesloten Algemene Bedrijfsbond Transport (ABT), die ook het initiatief tot de oprichting ervan nam.

Conclusie.

Hoewel voorshands moet worden betwijfeld of de Nederlandse Vredesraad er in zal slagen het initiatief bij de actie tot stopzetting der atoomproeven geheel van het thans op de voorgrond tredende Haarlemse comité over te nemen, dient wel rekening te worden gehouden met de mogelijkheid, dat van communistische en met name van NVR-zijde zal worden voortgegaan met de reeds gesignaleerde pogingen om AAA-comité's onder "eigen" controle op te richten.

augustus 1957.